

Open data awareness bij lokale overheden

City of Things

AGENTSCHAP
INNOVEREN &
ONDERNEMEN

Vlaanderen
is ondernemen

Ontstaan

- **Smart Flanders – City of Things (VLAIO)**
- **Doelstelling**
Onderzoeken hoe we begrip en kennis van open data bij de medewerkers van de Vlaamse centrumsteden kunnen verhogen
- **Deliverables**
 - Vereisten bestek kennisopbouwtraject
 - Vereisten bestek kennisplatform
- **Partners & projectorganisatie**
 - Stad Leuven (Coördinatie), Stad Aalst, Stad Brugge, Stad Genk, Stad Gent, Stad Hasselt, Stad Mechelen, Stad Oostende, Stad Roeselare, Stad Sint-Niklaas
 - IMEC (Methodologie), Kenniscentrum Vlaamse Steden (Communicatie en Disseminatie)

Methodologie

- Stap 1
Identificeren van de belangrijkste **gebruikersprofielen** voor wie het kennistraject en kennisplatform dient uitgewerkt te worden
- Stap 2
In kaart brengen én valideren van de **noden**, **behoeften** en **verwachtingen** van deze verschillende profielen
 - Exploratie: Interviews
 - Validatie: Bevraging

Gebruikersprofielen

Stadsmedewerker (administratief)

Uitvoerend profiel. Verantwoordelijke voor data invoering (al dan niet in bestaande applicaties).

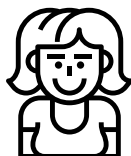
- Loketmedewerker
- Administratief medewerker
- ...

Beleidsmedewerker

Baseert beleidsbeslissingen of adviezen op beschikbare data. Heeft nood aan data van zowel interne als externe databronnen en is in staat data te analyseren en interpreteren. Beperkte technische kennis.

- Beleidsadviseur
- Diensthoofd/ Directeur
- Schepen/Kabinetsmedewerker/
- Gemeenteraadslid
- ...

Data-expert

Beheerder van bestaande databanken, platformen, applicaties, ... Beschikt over de technische expertise om datasets te genereren, mergen, visualiseren, publiceren... Onderhoud contacten met (externe) data- en/of softwareleveranciers

- Applicatiespecialist
- IT-ontwikkelaar
- ...

Data-manager

Heeft een organisatiebrede kijk op de aanwezige dataflows en -banken. Staat in voor het opstellen en opvolgen van de data-governance en architectuur. Beschikt over uitgebreide technische expertise.

- Informatiemanager
- Data architect
- ...

Aankoopdienst

Verantwoordelijk voor de toepassing van de correcte reglementering en het naleven van interne procedures betreffende overheidsopdrachten.

Interviews & bevraging

Data algemeen

- Attitude
- Governance
- Ondersteuning
 - Kennis
 - Tools/infrastructuur
 - Aanspreekpunt

Open data

- Kennis concept
- Meerwaarde & risico's
- Attitude
- Succesfactoren & obstakels
- Conceptoplossingen
- Gedeelde principes en regelgevend kader
- Ondersteuning
 - Kennis
 - Tools/infrastructuur
 - Aanspreekpunt

Open data ifv Beleid

- Data skills
- Rol in beleidsvorming
- Ondersteuning
 - Kennis
 - Tools/infrastructuur
 - Aanspreekpunt

Open data Technisch

- Ondersteuning
 - Kennis
 - Tools/infrastructuur
 - Aanspreekpunt

Open data Aankoopprocedure

- Ondersteuning
 - Kennis
 - Aanspreekpunt

Definities

- **Data**

Gegevens die door, over of in de stad gemeten, verzameld of gegenereerd worden.

Het kan bijvoorbeeld gaan om allerhande GIS-data of data in verband met het openbaar domein zoals locaties van scholen, afvalcontainers, speelpleinen, bomeninventaris, straatmeubilair, innames openbaar domein, musea en bezienswaardigheden, parking, openbare toiletten, wifi-locaties enzovoort.

Het kan ook gaan om gegevens in verband met de werking van de overheid zoals openingsuren, dienstenaanbod, collegebesluit, opleidingen, drukte aan de loketten, bibliotheken of om statistische gegevens zoals demografische samenstelling of meer real-time gegevens die via camera's, sensoren of eerder 'offline' methoden gecapteerd worden zoals passantentellingen, mobiliteitsstromen, gebruik vervoersmodi enzovoort.

- **Open data**

Data die vrij toegankelijk zijn, gebruikt, verwerkt en gedeeld mogen worden door eenieder en voor elk doel.

Hiervoor dient aan onderstaande twee voorwaarden voldaan te zijn:

1. Juridisch: zowel commercieel als niet-commercieel hergebruik is toegestaan aan de hand van een open licentie.
2. Technisch: beschikbaar in een open en machine-leesbaar formaat

Er bestaan verschillende gradaties van openheid, zoals het 5 sterren model aangeeft

* Data is beschikbaar op het web (ongeacht het format) onder een open licentie

**Data is beschikbaar op het web in een machinaal leesbaar gestructureerd formaat (bv. Excel i.p.v. een afbeelding van een tabel)

*** Zelfde als (2) en data is beschikbaar in een open formaat (bv. CSV i.p.v. Excel)

**** Zelfde als (3) en gebruik van URI's ('Uniform Resource Identifier') om objecten of concepten te identificeren zodat kan verwezen worden

***** Zelfde als (4) en link data met andere data zodat deze verrijkt worden

Ter info: De Vlaamse overheid streeft naar minimaal 3 sterren open data.

Bevindingen

Algemeen

- Interviews: n = 70
- Survey: n = 490

- Focus houden niet eenvoudig -> data vs open data
- Grote verschillen tussen profielen, binnen profielen én binnen steden

- Kennis is aanwezig (80%)
- Positieve attitude
 - > 'Ik vind dat mijn organisatie tijd en middelen moet vrijmaken om in te zetten op het openstellen van data' (79%)
 - > Grootste meerwaarde: transparantie (28%), hergebruik (32%), efficiëntie (40%)
 - > Grootste risico: privacy (37%), misinterpretatie (44%), gebrek aan hergebruik (7,6%)
- Open data geen prioriteit -> 'eerst eigen data-huishouden op orde krijgen'

Bevindingen

Administratief

- Data invoer deel van functie
 - > Trots
- Beperktere kennis open data (60%)
 - > Transparantie (37%)
 - > Privacy (46%)
- Nood
 - > Ondersteuning GDPR (noot: interviews vs bevraging 48,6%)

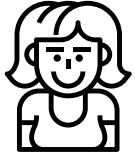
Bevindingen

Beleid

- Gevorderde kennis open data (89%)
 - > Hergebruik (42%)
 - > Misinterpretatie (50%)
- Nood
 - > Overzicht beschikbare databronnen (89% - 'Vragende partij > publicerende partij')
 - > Richtlijnen en overleg (88%)
 - > Stadsbrede visie (93%)
 - > Inspiratie/succesverhalen (89% - interviews)
- Obstakels
 - > Tijd en middelen (95%)
 - > Gebrek aan kwaliteitsvolle data (60%)

Bevindingen

Technisch

- Gevorderde kennis open data (90%)
 - > 'Efficiëntie' (36%)
 - > Misinterpretatie (38%) (noot: interviews - gebrek aan hergebruik)
- Nood
 - > Interoperabiliteit (89%)
 - > Richtlijnen en overleg (82%)
 - > Technische ondersteuning (87%)
- Obstakels
 - > gebrek aan tijd en middelen (76%)

Bevindingen

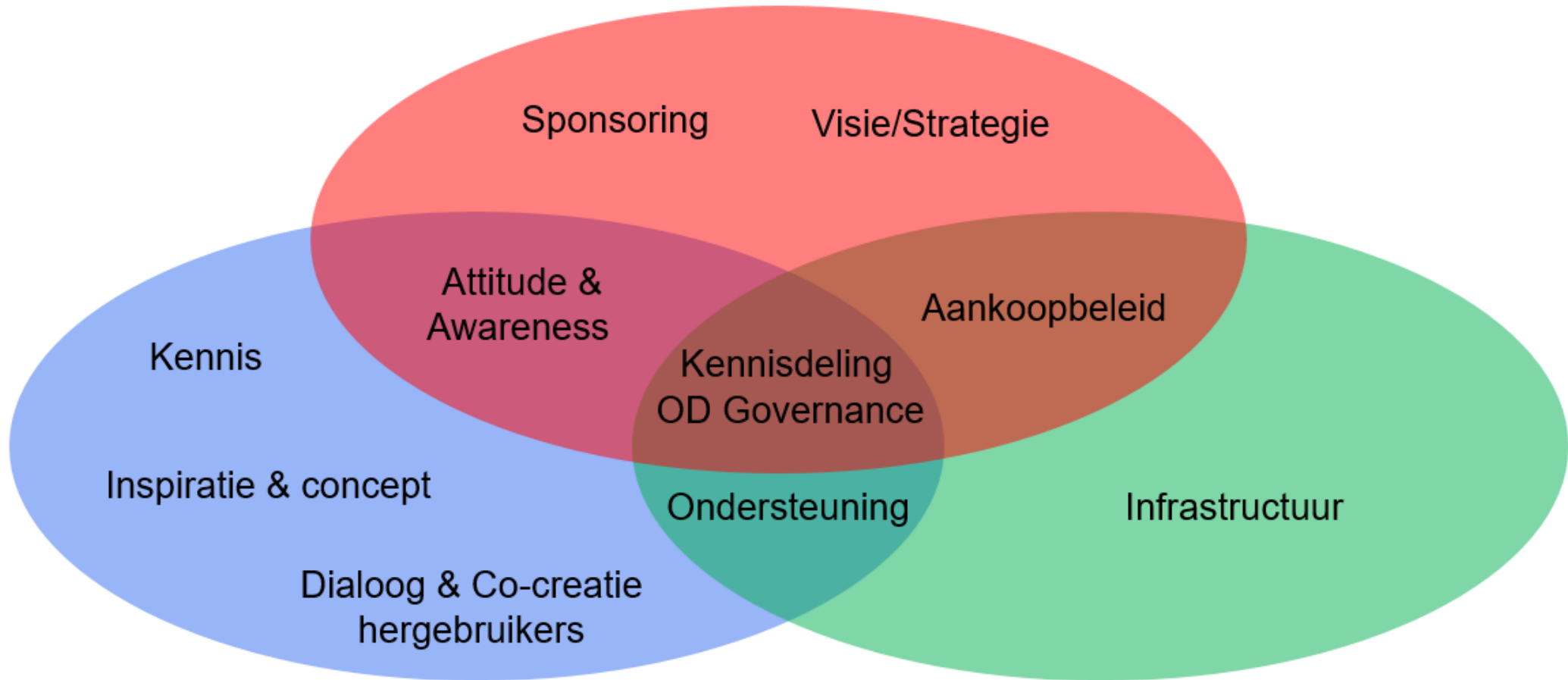
Aankoop

- Gevorderde kennis open data (95%)
 - > Hergebruik (39%)
 - > Misinterpretatie (54%)
- Nood
 - > Richtlijnen en overleg (84%) (intern én met leveranciers)
 - > Technische ondersteuning (83%)

Conclusies?

- Veel bijgeleerd MAAR geen lijn in te trekken wat de nu de volgende stap moet zijn
 - Resultaten & discussies stuurgroep gaven aan dat niet alle steden dezelfde noden ervaren
 - Nood aan bestek kennisopbouwtraject/kennisplatform geen gedeelde nood
- Op basis van het gelopen traject de open data maturiteit & noden van de organisatie in kaart te brengen -> richtsnoer om eigen strategie op te enten
 - Input : Interviews / Bevraging / Zelfevaluatie
 - Score: Maturiteit / Nood

Maturiteitsmodel

Sponsoring

Visie/Strategie

Maturiteitsdomein	Actie(s)
<p>Sponsoring Het management en beleid beschikt over voldoende inzicht in de (potentiële) meerwaarde van open data. Er bestaat draagvlak bij management en beleid om resources vrij te maken.</p> <p><i>OD Charter: 20. Principes uitdragen</i></p>	<p>Doelpubliek: Management & beleid</p> <p>Omschrijving:</p> <ul style="list-style-type: none">• Om de kennis van het begrip, meerwaarde en risico's van open data te introduceren en/of te verdiepen wordt het management en beleid inzicht bijgebracht in het begrip, de potentiële meerwaarde en risico's van het openstellen en hergebruiken van data. Het open data charter, de lokale visie en (interne en externe) succesverhalen worden in de kijker geplaatst.• Er wordt op een participatieve manier draagvlak bij management en beleid gecreëerd door na te gaan waar openstellen en hergebruiken van data kan bijdragen tot het behalen van (beleids)doelstellingen

Dialogoog & Co-creatie
hergebruikers

Sponsoring

Visie/Strategie

Maturiteitsdomein	Actie(s)
<p>Visie/strategie Uitgewerkt visie en kader van rol open data (en co-creatie) binnen organisatie.</p> <p><i>OD Charter: 20. Principes uitdragen</i></p>	<p>Doelpubliek: Management & beleid</p> <p>Omschrijving:</p> <ul style="list-style-type: none">• Er wordt beschreven waar en op welke wijze de ontsluiting en hergebruik van open data en samenwerking met externe partijen kan bijdragen aan de realisatie van (beleids)doelstellingen. Stakeholders binnen en buiten de organisatie worden in kaart gebracht en dragen bij tot een uitgewerkte visie en strategie.• De naleving van wettelijke verplichtingen (decreet hergebruik, PSI-directive, ...) wordt uitgewerkt.

Dialogoog & Co-creatie
hergebruikers

Sponsoring

Visie/Strategie

Maturiteitsdomein	Actie(s)
<p>Attitude & Awareness De kennis van het begrip, meerwaarde en risico's van open data zijn aanwezig binnen de organisatie.</p> <p><i>OD Charter: 20. Principes uitdragen</i></p>	<p>Doelpubliek: alle profielen binnen stadsadministratie</p> <p>Omschrijving:</p> <ul style="list-style-type: none">• Om de kennis van het begrip, meerwaarde en risico's van open data te introduceren en/of te verdiepen worden Stadsmedewerkers op laagdrempelige wijze vertrouwd gemaakt met het begrip, de potentiële meerwaarde en risico's van het openstellen en hergebruiken van data.• Het open data charter, de lokale visie en (interne en externe) succesverhalen worden in de kijker geplaatst.

Dialogoog & Co-creatie
hergebruikers

Maturiteitsdomein	Actie(s)
<p>Kennis De technische en juridische kennis mbt data ontsluiting en hergebruik is aanwezig.</p> <p><i>OD Charter</i></p> <p><i>7. Domeinexpertise metadatering</i></p> <p><i>8. Opleiding en kennisdeling</i></p> <p><i>9. open en machine-leesbare formaten en standaarden</i></p> <p><i>10. Linked open data</i></p> <p><i>16. Licenties</i></p>	<p>Doelpubliek: Inhoudelijke & technische profielen, aankoopdienst</p> <p>Omschrijving:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er worden leermomenten en didactisch materiaal voorzien om de nodige inhoudelijke, technische en juridische kennis op te bouwen binnen de organisatie. • Het inhoudelijke luik behelst de kennis van beschikbare open databronnen die relevant (zouden kunnen) zijn binnen zijn/haar domein en de nodige kennis om open databronnen te bevragen, te verwerken, te analyseren en te interpreteren. • Het technische luik legt de focus op kennis van bestaande open data portalen en platformen waar data kan gepubliceerd en/of opgehaald worden, machine leesbare formaten, data- en metadatastandaarden, open API's, en open licenties. • Het juridische luik omvat het regelgevend kader mbt open data (gegevensdeling, openbaarheid van bestuur, PSI, ...) en GDPR (oa. anonimiseren of pseudonimiseren van data)

Sponsoring

Visie/Strategie

Maturiteitsdomein	Actie(s)
<p>Inspiratie & concept De organisatie is op de hoogte van de best practices. Opportuniteiten per domein zijn in kaart gebracht. Use cases zijn uitgewerkt.</p> <p><i>OD Charter</i> <i>4. transparantie en stimuleren van hergebruik</i></p>	<p>Doelpubliek: inhoudelijke en technische profielen</p> <p>Omschrijving:</p> <ul style="list-style-type: none">• Per domein worden de succesverhalen en best practices rond open data in kaart gebracht.• Interne datasets die in aanmerking komen voor ontsluiting worden opgelijst en doormiddel van creatieve technieken worden use cases uitgewerkt waar hergebruik van datasets kunnen bijdragen aan beleidsdoelstellingen.

Dialogoog & Co-creatie
hergebruikers

Sponsoring

Visie/Strategie

Maturiteitsdomein	Actie(s)
<p>Dialog & co-creatie hergebruikers</p> <p>De potentiële hergebruikers van open data, hun noden en wensen zijn gekend. Er is een structurele dialoog en co-creatie kader opgezet.</p> <p><i>OD Charter</i> <i>5. Aanspreekpunt</i> <i>17. Dialoog met hergebruikers</i></p>	<p>Doelpubliek: inhoudelijke en technische profielen</p> <p>Omschrijving:</p> <ul style="list-style-type: none">• De potentiële hergebruikers (developer community, data scientists, ondernemingen, burger(wetenschaps)initiatieven,...) van open data worden - per domein - in kaart gebracht.• Use cases worden uitgewerkt in samenwerking met externe partijen.• Communicatie-initiatieven en data-driven events worden opgezet om de beschikbaarheid van open data kenbaar te maken en de samenwerking met externe partijen te stimuleren.• Een (structurele) dialoog wordt opgezet om de noden en wensen van hergebruikers te capteren en up te daten en nieuwe use cases te initiëren (open data eco-systeem).

Dialog & Co-creatie
hergebruikers

Sponsoring

Visie/Strategie

Maturiteitsdomein	Actie(s)
<p>Ondersteuning Inhoudelijke, technische en juridische ondersteuning (binnen en/of buiten de eigen organisatie) is beschikbaar en gekend.</p> <p><i>OD Charter</i> <i>5. Aanspreekpunt</i> <i>17. Dialoog met hergebruikers</i></p>	<p>Doelpubliek: Inhoudelijke & technische profielen, aankoopdienst</p> <p>Omschrijving:</p> <ul style="list-style-type: none">• Bestaande inhoudelijke, technische en juridische ondersteuningskanalen (binnen en/of buiten de eigen organisatie) worden gepromoot• Lacunes in ondersteuningsaanbod worden in kaart gebracht en (binnen en/of buiten de eigen organisatie) opgezet.• Er is een duidelijk eerste aanspreekpunt binnen de organisatie, dat indien nodig kan doorverwijzen.

Dialoog & Co-creatie
hergebruikers

Sponsoring

Visie/Strategie

Maturiteitsdomein	Actie(s)
<p>Kennisdeling Kennis en best-practices worden vlot doorgegeven, zowel binnen als buiten de organisatie.</p> <p><i>OD charter</i> <i>8. Opleiding en kennisdeling</i></p>	<p>Doelpubliek: inhoudelijke profielen, technische profielen, aankoopdienst en management.</p> <p>Omschrijving:</p> <ul style="list-style-type: none">• Opgebouwde Kennis en best practices worden verzameld en ontsloten via samenwerkingsverbanden, netwerkmomenten en/of een (online) platform. Het doel is de bestaande/opgebouwde kennis maximaal te laten renderen.

Dialogoog & Co-creatie
hergebruikers

Maturiteitsdomein	Actie(s)
<p>open) Data governance De rollen, processen en technologieën om de levenscyclus van data te beheren (ikv beschikbaarheid, kwaliteit, integriteit, gebruik, monitoring en security) zijn in voegen, zodat ontsluiting en integratie van open data efficiënt en kwaliteitsvol kan plaatsvinden.</p> <p><i>OD charter</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Open by default</i> 2. <i>Comply or explain</i> 6. <i>Data- hygiëne</i> 11. <i>kwaliteit</i> 18. <i>Duurzaamheid</i> 	<p>Doelpubliek: Technische profielen & management</p> <p>Omschrijving:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Databronnen (intern en extern) zijn geïnventariseerd en beschreven • Opzetten organisatiebrede standaardprocessen voor een kwalitatieve datapublicatie

Sponsoring

Visie/Strategie

Maturiteitsdomein	Actie(s)
<p>Aankoopbeleid In aanbestedingen, concessies en contracten met leveranciers worden de nodige regelingen getroffen rond (Linked) Open Data.</p> <p><i>OD Charter</i> <i>19. Aanbestedingen</i></p>	<p>Doelpubliek: aankoopdienst, inhoudelijke & technische profielen, management</p> <p>Omschrijving:</p> <ul style="list-style-type: none">• Het open data charter en de lokale visie wordt structureel opgenomen in het aankoopbeleid.• Er wordt een dialoog opgezet met leveranciers(verenigingen)

Dialogoog & Co-creatie
hergebruikers

Sponsoring

Visie/Strategie

Maturiteitsdomein	Actie(s)
Infrastructuur De technische infrastructuur om open data te ontsluiten en te hergebruiken is aanwezig. OD Charter 9. open en machine-leesbare formaten en standaarden. 12. Web (Decentrale publicatie) 15. Vlaams open data portaal	Doelpubliek: open data verantwoordelijken Omschrijving: <ul style="list-style-type: none">• Scope, positionering en verwachtingen van open data architectuur, infrastructuur en tools worden in kaart gebracht• Functionele en technische requirements worden bepaald• De markt wordt bevroegd• Implementatie

Dialogoog & Co-creatie
hergebruikers

Open data awareness bij lokale overheden

City of Things

Jacob Cottyn
jacobcottyn@leuven.be

AGENTSCHAP
INNOVEREN &
ONDERNEMEN

Vlaanderen
is ondernemen